

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (neljas koda)

13. juuli 2005 *

Kohtuasjas T-260/97,

Camar Srl, asukoht Firenze (Itaalia), esindajad: advokaadid W. Viscardini Donà, M. Paolin ja S. Donà, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: esialgu J. P. Hix ja A. Tanca, hiljem J. P. Hix ja F. Ruggeri Laderchi, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

ja

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: esialgu H. van Vliet, hiljem C. Van der Hauwaert ja L. Visaggio, keda abistas advokaat A. Dal Ferro, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostjad,

keda toetavad

Prantsuse Vabariik, esindajad: K. Rispal-Bellanger ja C. Vasak, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

menetlusse astujad,

mille esemeks on taotlus määrata kindlaks kahjusumma, mille komisjon peab maksma hagejale seetõttu, et Esimese Astme Kohtu 8. juuni 2000. aasta esialgse otsusega liidetud kohtuasjades T-79/96, T-260/97 ja T-117/98: Camar ja Tico v. komisjon ja nõukogu (EKL 2000, lk II-2193) tühistati komisjoni 17. juuli 1997. aasta otsus, millega lükati tagasi hageja poolt nõukogu 13. veebruari 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 404/93 banaanituru ühise korralduse kohta (EÜT L 47, lk 1; ELT eriväljaanne 03/13, lk 388) artikli 30 alusel esitatud üleminekumeetmete kohaldamise taotlus,

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees H. Legal ning kohtunikud P. Mengozzi ja I. Wiszniewska-Biafecka,

kohtusekretär: vanemametnik J. Palacio González,

arvestades kirjalikus menetluses ja 24. veebruari 2005. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Õiguslik raamistik

1. Nõukogu 13. veebruari 1993. aasta määrusega (EMÜ) nr 404/93 banaanituru ühise korralduse kohta (EÜT L 47, lk 1; ELT eriväljaanne 03/13, lk 388) asendati kolmandate riikidega kauplemisel varem kehtinud erinevad siseriiklikud korrad ühise korraga. Selle määrusega nähti käesoleva kohtuasja aluseks olevate asjaolude tekkimise ajal kehtinud versioonis ette iga-aastase tariifikvoodi avamine kolmandatest riikidest ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidest (AKV)

- pärit banaanide impordiks. Määruse artiklis 15, mida muudeti nõukogu 22. detsembri 1994. aasta määrusega (EÜ) nr 3290/94 põllumajandussektoris ja mitme-poolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay vóorus sõlmitud lepingute rakendamiseks vajalike kohanduste ja üleminekukorralduste kohta (EÜT L 349, lk 105; ELT eriväljaanne 11/21, lk 432) artikliks 15a, eristatakse niinimetatud tavapäraseid AKV-banaane ja niinimetatud ebatavapäraseid AKV-banaane vastavalt sellele, kas need kuuluvad või ei kuulu määruse nr 404/93 lisas kindlaksmääratud koguste hulka, mida AKV riigid tavapäraselt ühendusse ekspordivad.
- 2 Määruse nr 404/93 artikli 17 esimene lõik nägi ette, et banaanide impordimisel ühendusse tuleb esitada impordilitsents.
- 3 Määruse nr 404/93, mida on muudetud määrusega nr 3290/94, artikli 18 lõikes 1 on täpsustatud, et muude kolmandate riikide kui AKV riikide banaanide (edaspidi „kolmandate riikide banaanid“) impordi jaoks ja ebatavapäraste AKV-banaanide impordiks avati 1994. aastal 2,1 miljoni tonni (netokaal) suurune tariifikvoot ning järgnevateks aastateks 2,2 miljoni tonni (netokaal) suurune tariifikvoot. Kõnealuse tariifikvoodi raames tasutakse kolmandate riikide banaanide impordilt maksu 75 eküüd tonni kohta ning ebatavapäraste banaanide impordilt tollimaksu ei tasuta. Lisaks nägi artikli 18 lõige 2 ette, et väljaspool tariifikvooti imporditud banaanide — nii ebatavapäraste AKV-banaanide kui kolmandate riikide banaanide — tonnilt tasutakse maksu, mis on välja arvatatud ühise tollitariifistiku alusel.
- 4 Määruse nr 404/93 artikli 19 lõikes 1 jagati sel moel avatud tariifikvoot nii, et 66,5% sellest kuulus ettevõtjatele, kes olid turustanud kolmandate riikide banaane ja/või ebatavapäraseid AKV-banaane (A-kategooria), 30% ettevõtjatele, kes olid turustanud ühenduse banaane ja/või tavapäraseid AKV-banaane (B-kategooria) ning 3,5%

ühenduses asuvatele ettevõtjatele, kes alustasid muude kui ühenduse banaanide ja/või tavapärase AKV-banaanide turustamist 1992. aastal (C-kategooria).

5 Määruse nr 404/93 artikli 19 lõike 2 teise lõigu kohaselt võetakse 1993. aasta teisel poolel igale ettevõtjale litsentside väljaandmisel aluseks ajavahemikul 1989–1991 pool turustatud keskmisest aastasest kogusest.

6 Määruse nr 404/93 artikkel 30 nägi ette:

„Kui pärast 1993. aasta juulit on vaja erimeetmeid, et hõlbustada üleminekut enne käesoleva määruse jõustumist kehtinud korralt käesoleva määrusega kehtestatud korrale ning eelkõige selleks, et ületada tundlikku laadi raskusi, võtab komisjon artiklis 27 sätestatud korras kõik üleminekumeetmed, mida ta peab vajalikuks.”

7 Määruse nr 404/03 artikliga 27 kehtestati „haldamiskomitee” menetlus. Sama määruse artiklis 20 tehti komisjonile ülesandeks võtta selle menetluse alusel vastu kolmandate riikidega kauplemist reguleerivad meetmed.

8 Kolmandate riikidega kauplemist reguleerivad meetmed sisaldasid käesoleva kohtuasja aluseks olevate asjaolude tekkimise ajal komisjoni 10. juuni 1993. aasta määruses (EMÜ) nr 1442/93, milles on sätestatud üksikasjalikud eeskirjad banaanide ühendusse importimise kohta (EÜT L 142, lk 6). Nimetatud määruse artiklite 4 ja 5

kohaselt toimus tariifikvoodi jagunemine A-kategooria (66,5%) ettevõtjate vahel vastavalt kolmandate riikide ja ebatavapäraste AKV-banaanide kogustele, mida ettevõtja oli turustanud kolme aasta jooksul enne aastat, mille suhtes kvoot oli avatud. B-kategooria (30%) ettevõtjate vahel jagunes kvoot vastavalt ühenduse banaanide või tavapäraste AKV-banaanide kogustele, mida ettevõtja oli turustanud võrdlusperioodil, mis määrati kindlaks samamoodi kui A-kategooria jaoks.

- 9 Määruse nr 404/93 artikli 19 lõike 2 teise lõigu ning määruse nr 1442/93 artiklite 4 ja 5 kohaselt nihkus võrdlusperiood igal aastal aasta võrra edasi. Järelikult hõlmas 1993. aastal toimuva impordi võrdlusperiood aastaid 1989, 1990 ja 1991, aastatel 1997 ja 1998 toimuva impordi võrdlusperioodi kuulusid vastavalt aastad 1993, 1994 ja 1995 ning 1994, 1995 ja 1996.
- 10 Vastavalt määruse nr 1442/93 artiklile 13 võisid A- ja B-kategooria ettevõtjad neile väljastatud impordilitsentside kehtivusajal anda neile litsentsiga antud õigused üle kas A-, B- või C-kategooria ettevõtjatele.
- 11 Määrusega nr 404/93 ja nr 1442/93 kehtestatud korrale viidatakse edaspidi kui „1993. aasta korrale“.
- 12 Nõukogu 20. juuli 1998. aasta määrusega (EÜ) nr 1637/98, millega muudetakse määrust nr 404/93 (EÜT L 210, lk 28; ELT eriväljaanne 03/23, lk 304) ning mis hakkas kehtima alates 1. jaanuarist 1999, tühistati määruse nr 404/93 artikkel 15a ning muudeti artikleid 16–20.

- 13 Määruse nr 404/93 artikliga 18, mida on muudetud määrusega nr 1637/98, avati lisaks 2,2 miljoni tonni suurusele tariifikvoodile, mille on kinnitanud Maaailma Kaubandusorganisatsioon (lõige 1), täiendav tariifikvoot kolmandate riikide banaanide ja ebatavapäraste AKV-banaanide impordiks (lõige 2).
- 14 Määruse nr 404/93, mida on muudetud määrusega nr 1637/98, artikli 19 lõike 1 esimene lõik sätestas, et edaspidi „[a]rtikli 18 lõigetes 1 ja 2 osutatud tariifikvoote ning tavapäraste AKV-banaanide impordi tuleb korraldada tavapäraseid kaubavooge arvestava meetodi (senised/uued ettevõtjad) kohaselt”.
- 15 Määruse nr 404/93, mida on muudetud määrusega nr 1637/98, artikkel 20 kohustas komisjoni vastu võtma uue impordikorra kohaldamise sätteid, mille hulka pidid sama artikli punkti d kohaselt kuuluma ka „erisätteid, mis on vajalikud ülemineku hõlbustamiseks alates 1993. aasta 1. juulist kohaldatavalt impordikorralt [uuele] korrale”.
- 16 Nimetatud artikli 20 alusel võttis komisjon vastu 28. oktoobri 1998. aasta määruse (EÜ) nr 2362/98, millega kehtestatakse banaanide ühendusse importimist käsitleva nõukogu määruse nr 404/93 üksikasjalikud rakenduseeskirjad (EÜT L 293, lk 32), mis asendas alates 1. jaanuarist 1999 määruse nr 1442/93.

- 17 Määruse nr 2362/98 artikli 3 esimeses lõigus määratletakse seniseid ettevõtjaid järgmiselt:

„Käesolevas määruses tähendab „senine ettevõtja” majandussubjekti, kes asub kvootide määramise ja artikli 5 kohase registreerimise ajal Euroopa Ühenduses ja kes on kehtestatud võrdlusperioodi jooksul tööpoolest oma kulul importinud miinimumkoguse kolmandast riigist ja/või AKV riigist pärinevaid banaane nende edasiseks turustamiseks ühenduses.”

- 18 Määruse nr 2362/98 artikli 4 lõige 1 näeb ette, et „[i]gale artikli 5 kohaselt liikmesriigis registreeritud senisele ettevõtjale määratakse igaks aastaks iga I lisas loetletud päritolu kohta [kolmandad riigid ja AKV riigid] üks kvoot, mis põhineb võrdlusperioodil tegelikult imporditud banaanide kogusel”. Artikli 4 lõikes 2 täpsustati, et 1999. aastal tariifikvootide alusel või tavapäraste AKV-banaanidena imporditud kauba puhul on võrdlusaastad 1994, 1995 ja 1996.

- 19 Määrusega nr 1637/98 ja määrusega nr 2362/98 sisse viidud muudatustega kehtestatud korrale viidatakse edaspidi kui „1999. aasta korrale”.

- 20 1999. aasta korra kohaselt kinnitati aastaks 1999 senistele ettevõtjatele teatatud individuaalsed kvoodid kuni 30. juunini 2001 üksteise järel komisjoni 27. oktoobri 1999. aasta määrusega (EÜ) nr 2268/1999, mis käsitleb 2000. aasta esimeses kvartalis tariifikvootide alusel või tavapäraste AKV-banaanidena imporditud banaanide

importi (EÜT L 277, lk 10), komisjoni 1. veebruari 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 250/2000, mis käsitleb banaanide importi tariifikvootide alusel või tavapäraste AKV-banaanidena ning millega nähakse ette soovitatavad kogused 2000. aasta teiseks kvartaliks (EÜT L 26, lk 6), komisjoni 22. mai 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 1077/2000, millega määratakse kindlaks teatavad soovituslikud kogused ja individuaalülemmäärad impordilitsentside väljaandmiseks 2000. aasta kolmandaks kvartaliks tariifikvoodi raames või tavapäraste AKV-banaanide koguse osana ühendusse imporditavate banaanide osas (EÜT L 121, lk 4), komisjoni 25. juuli 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 1637/2000, millega määratakse kindlaks teatavad soovituslikud kogused ja individuaalülemmäärad impordilitsentside väljaandmiseks 2000. aasta neljandaks kvartaliks tariifikvoodi raames või tavapäraste AKV-banaanide koguse osana ühendusse imporditavate banaanide osas (EÜT L 187, lk 36), komisjoni 28. novembri 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 2599/2000, millega määratakse kindlaks teatavad soovituslikud kogused ja individuaalülemmäärad impordilitsentside väljaandmiseks 2001. aasta esimeseks kvartaliks tariifikvoodi raames või tavapäraste AKV-banaanide koguse osana ühendusse imporditavate banaanide osas (EÜT L 300, lk 8) ning komisjoni 27. veebruari 2001. aasta määrusega (EÜ) nr 395/2001, millega määratakse kindlaks teatavad soovituslikud kogused ja individuaalülemmäärad impordilitsentside väljaandmiseks 2001. aasta teiseks kvartaliks tariifikvoodi raames või tavapäraste AKV-banaanide koguse osana ühendusse imporditavate banaanide osas (EÜT L 58, lk 11).

- 21 Banaanide ühendusse importimise korda muudeti viimati alates 1. juulist 2001 nõukogu 29. jaanuari 2001. aasta määruse (EÜ) nr 216/2001, millega muudetakse määrust nr 404/93 (EÜT L 31, lk 2; ELT eriväljaanne 03/31, lk 226), eelkõige selle artikleid 16–20, vastuvõtmisega, ning komisjoni 7. mai 2001. aasta määruse (EÜ) nr 896/2001, milles sätestatakse nõukogu määruse (EMÜ) nr 404/93 rakendamise kord seoses banaanide ühendusse importimise korruga (EÜT L 126, lk 6; ELT eriväljaanne 03/32, lk 150). Määrustega nr 216/2001 ja nr 896/2001 sisseviidud muudatuste tulemusena kehtestatud korrale viidatakse edaspidi kui „2001. aasta korrale”.

Menetlus ja poolte nõuded

- 22 Esimese Astme Kohus tühistas käesolevas kohtuasjas tehtud 8. juuni 2000. aasta otsusega liidetud kohtuasjades T-79/96, T-260/97 ja T-117/98: Camar ja Tico v. komisjon ja nõukogu (EKL 2000, lk II-2193; edaspidi „8. juuni 2000. aasta kohtuotsus“) komisjoni 17. juuli 1997. aasta otsuse, millega lükati tagasi hageja poolt 21. jaanuaril 1997 määruse nr 404/93 artikli 30 alusel esitatud taotlus, ning kohustas komisjoni hüvitama hagejale selle otsuse tagajärjel tekkinud kahju.
- 23 Esimese Astme Kohus mõistis komisjonilt ja nõukogult välja vastavalt 90% ja 10% kohtuasja T-260/97 kuludest ning jättis menetlusse astujana esinenud Prantsuse Vabariigi kulud tema enda kanda.
- 24 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse resolutiivosa punkti 5 kohaselt pidid pooled kuue kuu jooksul alates kohtuotsuse kuulutamise päevast edastama Esimese Astme Kohtule andmed makstavate summade suuruse kohta, mille suhtes on kokkulepe olemas, või kui kokkuleppele ei jõuta, esitama Esimese Astme Kohtule sama tähtaja jooksul nõuded konkreetsete summade osas.
- 25 Komisjon esitas 17. augustil 2000 Euroopa Kohtu kantseleisse 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse (kohtuasi C-312/00 P).
- 26 Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 77 punkti b alusel otsustas Esimese Astme Kohus 7. veebruari 2001. aasta määrusega peatada menetluse kohtuasjas T-260/97, kuni Euroopa Kohus kuulutab välja otsuse kohtuasjas C-312/00 P.

- 27 Euroopa Kohus jättis 10. detsembri 2002. aasta otsusega kohtuasjas C-312/00 P: komisjon v. Camar ja Tico (EKL 2002, lk I-11355) apellatsioonkaebuse rahuldamata osas, milles see oli esitatud 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse peale osas, mis puudutas kohtuasja T-260/97.
- 28 Esimese Astme Kohtu kantselei 9. jaanuari 2003 kirjaga teatati pooltele menetluse uuendamisest kohtuasjas T-260/97 ning asjaolust, et 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse resolutiivosa punktis 5 ette nähtud kuuekuuline tähtaeg hakkas uuesti kulgema ning et see möödub 10. juunil 2003.
- 29 Hageja ja komisjon alustasid kahju kindlaksmääramiseks läbirääkimisi. Kuna nad ettenähtud tähtajal kokkuleppele ei jõudnud, esitasid nad 10. juunil 2003 Esimese Astme Kohtu kantseleisse ettepanekud kahju hindamiseks.
- 30 Hageja esitas omapoolsed märkused komisjoni ettepaneku kohta 18. juulil 2003 ning komisjon — nii hageja ettepaneku kui märkuste kohta — 5. septembril 2003.
- 31 Esimese Astme Kohus (neljas koda) otsustas pärast ettekandja-kohtuniku ettekande ärakuulamist algatada suulise menetluse ning esitas kodukorra artiklis 64 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames hagejale ja komisjonile kirjalikult küsimusi, ning hageja ja komisjon vastasid neile ettenähtud tähtaja jooksul.
- 32 Esimese Astme Kohus kuulas ära hageja ja komisjoni kohtukõned ja vastused kohtu 24. veebruari 2005. aasta kohtuistungil suuliselt esitatud küsimustele.

33 Hageja palub Esimese Astme Kohtul:

- tunnistada õigeks hageja hinnatud kahjusummad, mis võrduvad ilma intressita 2 771 132 euroga aastal 1997, 2 253 060 euroga aastal 1998, 7 190 000 euroga aastal 1999, 7 190 000 euroga aastal 2000 ja 4 399 200 euroga 2001. aasta esimesel poolaastal;

- mõista komisjonilt välja summa, mis võrdub nimetatud kogusummaga ning samuti summad, mis on saadud summa ümberhindamise tulemusena, ning viivise, mis on välja arvatatud kas hageja pakutud kriteeriumide alusel või mis tahes muude kriteeriumide alusel, mida Esimese Astme Kohus peab asjakohaseks;

- mõista komisjonilt välja menetluse uues staadiumis tekkinud kohtukulud.

34 Komisjon palub Esimese Astme Kohtul määrata kindlaks hagejale makstavad summad, arvestades järgmisi näitajaid:

- hüvitamine on ette nähtud ajavahemiku 1. jaanuar 1997 kuni 31. detsember 1998 eest;

- hageja individuaalse kvoodi väljaarvutamiseks arvessevõetav periood on aastad 1989 ja 1990;

- hüvitise summa tuleb välja arvutada, lähtudes saamatajäänud tulust, milleks on hageja poolt 1. jaanuarist 1997 kuni 31. detsembrini 1998 banaanide turustamisest saadud tulu, juhul kui komisjon oleks rahuldanud tema 21. jaanuaril 1997 üleminekumeetmete kohaldamiseks esitatud taotluse, ning kõnealusel perioodil turustamisest tegelikult saadud tulu, millele on juurde arvestatud tulu, mida hageja sai või oleks võinud saada sel perioodil võimaliku asendustegevuse tulemusena, vaheline erinevus;
- täiendavad banaanikogused, mida hageja oleks saanud turustada juhul, kui komisjon oleks tema 21. jaanuaril 1997 esitatud üleminekumeetmete kohaldamise taotluse rahuldanud, olid 13 855,66 tonni aastal 1997 ja 11 265,30 tonni aastal 1998;
- sel moel saadud hüvitise summa tuleb ümber hinnata, lähtudes Itaalia kohta kõnealusel perioodil kohaldatavatest ametlikest näitajatest; ümberhindamise tulemusena saadud summale tuleb lisada viivis alates 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse kuulutamise päevast kuni maksmise päevani, kusjuures intress arvutatakse Itaalias kehtiva seadusliku määra alusel.

Õiguslik käsitlus

Esialgset märkused

³⁵ Kõigepealt tuleb meenutada, et hageja taotles 21. jaanuari 1997. aasta kirjas EÜ asutamislepingu artikli 175 (nüüd EÜ artikkel 232) alusel komisjonilt, et määruse nr 404/93 artikli 30 alusel tuleb talle kui B-kategooria ettevõtjale väljastatavad

kolmandate riikide banaanide ja ebatavapäraste AKV riikide banaanide impordilitsentsid aastaks 1997 ja järgnevateks aastateks kuni tema tavapäraste individuaalsete kvootide taastamiseni kindlaks määrata, lähtudes aastatel 1988, 1989 ja 1990 turustatud banaanikogustest.

36 Nagu nähtub 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse punktist 208, seisneb hüvitatav kahju selles, et hagejale väljastati vähem impordilitsentse võrreldes sellega, mis ta oleks saanud juhul, kui määruse nr 404/93 artiklit 30 oleks kohaldatud nõuetekohaselt.

37 Kuigi hageja ja komisjon on ühisel seisukohal hageja individuaalse kvoodi väljaarvutamisel kasutatava arvestuse aluseks võetavate aastate osas, et välja arvutada see impordilitsentside arv, mille ta oleks pidanud saama rohkem, ei ole nad jõudnud kokkuleppele kolme peamise punkti osas:

— periood, mille osas tuleb kahju hüvitada;

— kahju hindamise üldkriteeriumid;

— raha väärtuse langemise ja viivise arvestamise kriteeriumid.

Aastad, mis tuleb individuaalse kvoodi väljaarvutamiseks arvesse võtta

Poolte argumendid

- 38 Komisjon märgib, et hageja individuaalse kvoodi väljaarvutamise jaoks arvessevõetav periood, st võrdlusperiood, peaks põhimõtteliselt hõlmama neid kolme aastat, mis eelnesid määrusega nr 404/93 kehtestatud ühise turukorralduse jõustumisele ning mille kohta on andmed kättesaadavad, st aastad 1989–1991. Seevastu kodusõja puhkemine Somaalias on piisav põhjus selleks, et mitte arvestada hageja puhul aastat 1991. Komisjon rõhutab, et ülejäänud perioodi, mis hõlmab aastaid 1989 ja 1990, võib pidada hageja tavapäraseks tegevusperioodiks, kusjuures hageja on tunnistanud, et aastal 1988 suurenes tema import võrreldes tema keskmise impordiga tunduvalt. Seega tuleb võrdlusperioodina arvesse võtta aastaid 1989 ja 1990.
- 39 Hageja on nõus, et hüvitatava kahju hindamisel tuleb tema määruse nr 404/93 artikli 30 alusel esitatud taotluses osutatud kolmeaastase perioodi (1988–1990) asemel arvesse võtta komisjoni osutatud võrdlusperiood.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 40 Kuigi Esimese Astme Kohus nentis 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuses, et komisjoni keeldumine võtta üleminekumeetmeid hagejal tekkinud raskuste leevendamiseks oli ebaseaduslik, ei ole ta märkinud, et komisjon pidi hageja puhul talle kui B-kategooria

ettevõtjale väljastatavate impordilitsentside arvu väljaarvutamisel arvestama võrdlusperioodina eelkõige perioodi 1988–1990.

- 41 Arvestades esiteks seda, et asjakohastes õigusaktides ei ole ette nähtud kohustust selliste raskuste korral nagu käesolevas kohtuasjas, arvestada võrdlusperiood ümber kolmeaastasest perioodist lähtuvalt, ning teiseks seda, et hageja on nõus aasta 1988 väljajätmisega, võib poolte kokkulepitud lähenemisviisi heaks kiita. Seega hõlmab periood, millest lähtudes tuleb välja arvutada kahju hindamiseks vajalik hageja individuaalne kvoot, kahte aastat, st 1989 ja 1990.

Poolte argumendid

- 42 Hageja leiab, et üleminekumeetmete taotluse tagasilükkamisest tekkinud kahju puudutab perioodi 1. jaanuar 1997 kuni 30. juuni 2001.

- 43 Hageja väidab, et 1999. aasta korra alusel, vaatamata A- ja B-kategooria litsentside erinevuse kaotamisele, sõltus kolmandate riikide banaanide impordilitsentside saamine — nagu ka eelneva korra kehtivusajal — eelkõige võrdlusperioodi jooksul imporditud tavapärase AKV-banaanide kogusest. Hageja rõhutab, et tavapärased AKV-banaanid võeti muu päritoluga banaanide hulgas arvesse, et määrata kindlaks määrusega nr 2362/98 ette nähtud individuaalne kvoot, mida oldi varem alati arvatatud aastaid 1994–1996 hõlmava võrdlusperioodi alusel.

44 Lisaks ei takista asjaolu, et hageja viitas komisjonile saadetud 21. jaanuari 1997. aasta taotluses B-kategooria litsentsidele, mitte mingil moel tegemast järeldust sellise kahju olemasolu kohta, mida komisjon peab hüvitama ka pärast 31. detsembrist 1998 saabuva perioodi osas. Hageja rõhutab, et kuigi ta mainis taotluses B-kategooria litsentse, tegi ta seda üksnes selleks, et iseloomustada tavapäraste AKV-banaanide impordi alusel saadud individuaalse kvoodi baasil väljastatud litsentse. Hagiga, mis viis 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuseni, soovis ta saada kohandusi individuaalsete kvootide osas, mida Esimese Astme Kohus nimetatud kohtuotsuse punkti 194 kolmandas kuni viiendas lauses ka tunnistas.

45 Seega tuleb hageja arvates kahju hüvitada kõigi nende aastate osas, mille jooksul oleks ta tavapäraseid AKV-banaane importiva ettevõtjana võinud ühenduse õiguse alusel tugineda oma tavalisele individuaalsele kvoodile, st kuni 1. juulini 2001 ehk kuupäevani, mil jõustus 2001. aasta kord. Nimetatud korraga kehtestati individuaalsete kvootide väljaarvutamiseks uued kriteeriumid, mida kasutatakse kolmandate riikide banaanide või ebatavapäraste AKV-banaanide impordilitsentside väljastamiseks ning mis toovad sellisele ettevõtjale nagu hageja kaasa muutuse, mille kohaselt edaspidi peab väljaarvutamine toimuma üksnes võrdlusperioodi impordi alusel A-kategooria ettevõtjana.

46 Hageja täpsustab, et aastaid 1999 ja 2000 ning 2001. aasta esimest poolt puudutava kahju hindamiseks tuleks arvesse võtta aastate 1994–1996 import, mis toimunuks juhul, kui komisjon oleks võtnud vajalikud meetmed, et võimaldada tal Somaalia päritolu banaanide asemel, mis olid tol ajal kättesaamatud, importida muid banaane.

47 Komisjon leiab, et periood, mille osas hagejal on õigus kahju hüvitamisele, peab piirduma perioodiga 1. jaanuarist 1997 kuni 31. detsembrini 1998.

- 48 Komisjon märgib, et hüvitatav kahju on kahju, mis tulenes komisjoni keeldumisest väljastada määruse nr 404/93 artikli 30 alusel hagejale rohkem B-kategooria impordilitsentse, kusjuures nende arv oleks tulnud välja arvutada hageja enne Somaalia kodusõda imporditud banaanikoguste alusel.
- 49 Komisjon märgib, et 1. jaanuaril 1999 hakkasid kehtima banaanituru ühise korralduse raames ettenähtud kaubanduskorra olulised ümberkorraldused, millega kaotati importijate jagunemine A-, B- ja C-kategooriasse, ning viidi sisse tariifikvootide ja tavapäraste AKV-banaanide ühine haldamine. Komisjon rõhutab, et hageja ei ole 1999. aasta korra alusel taotlenud soodsamate sätete vastuvõtmist, samas kui eelneva, kuni 31. detsembrini 1998 kehtinud korra alusel taotletud meetmed ei oleks saanud uue korra ajal kehtima jääda.
- 50 Komisjon märgib, et alates 1. jaanuarist 1999 muutus ka hageja taotletud meetmete juriidiline baas. Kui hageja leidis, et ta on ebasoodsas olukorras, oleks ta pidanud esitama komisjonile vajalike meetmete võtmise kohta uue taotluse, mis oleks pidanud seekord tuginema määruse nr 404/93, mida on muudetud määrusega nr 1637/98, uue artikli 20 punktile d.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 51 Tuleb märkida, et komisjon on möönnud kohustust hüvitada hagejale tema 21. jaanuari 1997. aasta taotluse rahuldamisest keeldumise tõttu aastatel 1997 ja 1998 tekkinud kahju. Komisjon soovib vaidlustada hageja nõude arvata keeldumisest tulenev kahju hulka ka kahju, mille osas hageja väidab, et see tekkis perioodi osas, mil kehtis 1999. aasta kord, nimelt 1. jaanuarist 1999 kuni 30. juunini 2001.

52 Seda hageja väidet ei saa toetada.

53 On tõsi, et hageja 21. jaanuari 1997. aasta taotlust võib tõlgendada nii, et sisuliselt soovitakse sellega sellise meetme vastuvõtmist, mis annaks pädevatele siseriiklikele ametiasutustele õiguse määrata kindlaks individuaalne kvoot, mida kasutatakse hagejale kui B-kategooria ettevõtjale kolmandate riikide banaanide või ebatavapäraste AKV-banaanide impordilitsentside väljastamiseks, võttes arvesse tavapäraste AKV-banaanide koguseid, mida turustati võrdlusperioodil, mis erineb kohaldatavate õigusaktidega ettenähtud perioodist.

54 Nimetatud taotlusest nähtub, et 1993. aasta korra alusel aastal 1997 impordilitsentside väljastamiseks kehtinud võrdlusperioodi 1993–1995 asendamise põhjuseks hagejale kolmandate riikide banaanide või ebatavapäraste AKV-banaanide impordilitsentside väljastamisel, arvestades hageja selle perioodi jooksul imporditavate tavapäraste AKV-banaanide ebanormaalselt väikest kogust, oli Somaalias puhkenud kodusõja ja ühise turukorralduse sisseviimise koosmõju.

55 Hageja taotles, et võrdlusperioodina tuleks arvestada aastaid 1988–1990 „kuni tavaliste individuaalsete kvootide taastamiseni”, mis selle taotluse kontekstis tähendab, et kuni ajani, mil — arvestades kehtivate õigusaktidega ettenähtud igaaastast edasinihkumist (vt eespool punktid 8 ja 9) — võrdlusperiood hõlmab üksnes aastaid, mil hagejal ei ole enam raskusi taotluse lähtekohaks olevate tavapäraste AKV-banaanide tarnimisel.

56 Sel moel oleksid pidanud meetmed, mida komisjon pidanuks taotluse rahuldamiseks võtma, ühtlasi võimaldama võtta ka aasta 1998 osas arvesse hageja pakutud perioodil turustatud tavapäraste AKV-banaanide koguseid, et arvutada välja talle väljastata-

vate B-kategooria impordilitsentside arvu. Osutatud aasta osas oli määruse nr 1442/93 kohaselt võrdlusperioodiks periood (1994–1996) — nagu Esimese Astme Kohus 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse punktis 148 selgesõnaliselt märkis —, mis hõlmas aastaid, mil hagejal oli endiselt tarneraskusi.

- 57 Kuigi 1993. aasta kord kehtis kuni aastani 1999, oleksid meetmed, mida komisjon pidanuks võtma hageja taotluse rahuldamiseks, pidanud võimaldama võrdlusperioodi asendamist ka aasta 1999 osas, kuna määrusest nr 404/93 ja määrusest nr 1442/93 tulenev võrdlusperiood, mis oleks ühe aasta võrra edasi nihkunud (1995–1997), oleks endiselt hõlmanud aastaid (1995 ja 1996), mil kõnealused raskused esinesid.
- 58 Seevastu 1993. aasta korda muudeti alates 1. jaanuarist 1999. Tuleb märkida, et ümberkorraldused olid loomult sellised, et neist tulenevalt oleksid pärast 31. detsembrit 1998 kaotanud kehtivuse meetmed, mida komisjon oleks pidanud hageja 21. jaanuari 1997. aasta taotluse rahuldamiseks vastu võtma.
- 59 Selline järeldus ei saa siiski tugineda komisjoni väidete kohaselt asjaolule, et määruse nr 404/03, mida on muudetud määrusega nr 1637/98, artikli 20 punktiga d kehtestati üleminekumeetmete vastuvõtmiseks formaalselt uus õiguslik alus.
- 60 Hageja olukord ei kuulu eespool viidatud artikli 20 punkti d alla osas, milles tema osutatud ülemäärased raskused, nimelt aastatel 1994–1996 olnud raskused tavapäraste AKV-banaanide tarnimisel, ei ole seotud üleminekuga 1993. aasta korralt 1999. aasta korrale. Sellegipoolest, kuna need olid seotud 1990. aasta lõpus Somaalias puhkenud kodusõjaga, oli see ühise turukorralduse kehtestamise otsene tulemus, kuna 1993. aasta kord tõi hagejale kaasa selle, et võrreldes tema suhtes varem kehtinud Itaalia korraga vähenesid objektiivselt võttes tema võimalused

asendada Somaalia banaanide pakkumise puudujääk teiste tavapäraste AKV-banaanidega (8. juuni 2000. aasta kohtuotsus, punktid 140–143). Kuna nimetatud raskused tulenesid üleminekust siseriiklikult korralt 1993. aasta korrale, kuulusid need veel ka 1999. aasta korra kehtivusajal määruse nr 404/93 artikli 30 kohaldamisalasse, mida ei oldud määrusega nr 1637/98 ei tühistatud ega muudetud.

- 61 Põhjused, mis räägivad vastu sellele, et meetmed, mida komisjon oleks pidanud võtma 21. jaanuari 1997. aasta taotluse rahuldamiseks, võiksid kehtima jääda ka pärast 31. detsembrist 1998, on põhimõttelise tähtsusega ning seonduvad taotluse sisu arvestades 1999. aasta korda 1993. aasta korrast põhimõtteliselt eristavate joontega.
- 62 Määruse nr 2362/98 viienda põhjenduse kohaselt „tariifikvootide ja tavapäraste AKV-banaanide ühine haldamine” soodustab rahvusvahelist kaubavahetust ja ladusamaid kaubavooge ning hoiab ära põhjendamatu diferentseerimise. Seega tuleb selle põhjenduse kohaselt nii senised kui uued ettevõtjad „määratleda ühtsete kriteeriumide alusel, hoolimata sellest, millisest kolmandast riigist või AKV riigist nad impordivad”, seniste ettevõtjate õigused „tuleks määratleda tegeliku impordi alusel, hoolimata kauba päritolust ja tarneallikast”, ning need „peaksid võimaldama mis tahes päritoluga kauba importimist”, kusjuures see lähenemisviis peaks „kajastuma importkauba perioodilise haldamise meetodis, ilma kaupa päritolu järgi diferentseerimata”.
- 63 Järelikult kaotati 1999. aasta korra kohaselt määruse nr 404/93 artikliga 19 ette nähtud vahetegemine tariifikvootide jagamisel A-, B- ja C-kategooria ettevõtjate (ja litsentside) vahel. 1999. aasta kord eristas ainult nn seniseid ettevõtjaid (vt eespool punkt 17), nagu näiteks hageja, ja uusi ettevõtjaid.

- 64 Pealegi, kui 1993. aasta korra kohaselt arvutati individuaalsed kvoodid A-kategooria ettevõtjate jaoks välja võrdlusperioodi jooksul turustatud kolmandate riikide banaanide ja ebatavapäraste AKV-banaanide koguste alusel ning B-kategooria ettevõtjate jaoks sama võrdlusperioodi jooksul turustatud ühenduse banaanide või tavapäraste AKV-banaanide koguste alusel (vt eespool punkt 8), siis 1999. aasta korra kohaselt arvutati määruse nr 2362/98 artikliga 4 ette nähtud „üks kvoot” välja nii, et arvestati kõnealuse ettevõtja poolt võrdlusperioodil ühendusse imporditud koguseid, sõltumata nende päritolust, st nii tavapäraste kui ebatavapäraste AKV-banaanide kui ka kolmandate riikide banaanide koguseid (määruse nr 2362/98 I lisa).
- 65 On tõsi, et vaatamata ettevõtjate ja litsentside kategooriate (A, B ja C) kaotamisele ning ühtse kvoodi sisseviimisele, mõjutas võrdlusperioodil toimunud tavapäraste AKV-banaanide import jätkuvalt ka 1999. aasta korra kehtivusajal seda litsentside arvu, mida oleks hagejale võidud kolmandate riikide banaanide ja ebatavapäraste AKV-banaanide impordiks väljastada. Samuti on õige, et võrdlusperiood on kogu 1999. aasta korra kehtivusajal jäänud samaks, st selleks on aastad 1994–1996 (vt eespool punktid 18 ja 20), st tegemist on sama kolmeaastase perioodiga, mis oli võrdlusperioodiks ka aastal 1998 kui 1993. aasta korra viimasel aastal, ning mis Somaalia kodusõja ja ühise turukorralduse kehtestamisest tingitud tarneraskuste tõttu ei näita hageja tavalist tegevusmahtu tavapäraste AKV-banaanide importimisel.
- 66 Seevastu isegi kui oletada, et aastate 1989 ja 1990 arvestamine aastate 1994–1996 asemel hageja ühtse kvoodi kindlaksmääramiseks ei ole lõpuni vastuolus 1999. aasta korra toimimise meetmetega, ei oleks tavapäraste AKV-banaanide impordi alusel saadud koguse ainus koostisosa saanud 1999. aasta korra alusel tuleneda meetmetest, mille komisjon oleks pidanud hageja 21. jaanuari 1997. aasta taotluse rahuldamiseks 1993. aasta korra alusel vastu võtma.

- 67 Tuleb märkida, et 1993. aasta korra kohaselt tekkis ettevõtjal võrdlusperioodil imporditud tavapäraste AKV-banaanide koguste alusel õigus osaleda piiritletud tariifikvoodi (30%) jagamisel. Hageja 21. jaanuari 1997. aasta taotluses osutatud võrdlusperioodi asendamisel oli tähendus just selles kontekstis.
- 68 1999. aasta korra kohaselt ei olnud tavapäraste AKV-banaanide individuaalsed kvoodid enam sarnaselt 1993. aasta korrale aluseks B-kategooria ettevõtjatele eraldatud 30% tariifikvoodi raames väljastatavate kolmandate riikide või ebatavapäraste AKV-banaanide impordilitsentside arvu kindlaksmääramisel, vaid neid kasutati sellise ühtse kvoodi kindlaksmääramiseks, mida kasutati üldisemal moel, et arvutada välja ettevõtjatele tariifikvootide ja tavapäraste AKV-banaanide ühise haldamise raames igasuguse päritoluga banaanide importimiseks väljastatavate litsentside arv. Määruse nr 2362/98 viienda põhjenduse kohaselt ei tulnud 1999. aasta korra alusel seniste ettevõtjate õigusi mitte ainult „määratleda tegeliku impordi alusel, hoolimata kauba päritolust ja tarneallikast”, vaid need pidid ühtlasi ka „võimaldama mis tahes päritoluga kauba importimist”.
- 69 Seega ei mõjutanud 1999. aasta korra alusel võrdlusperioodi jooksul imporditud tavapäraste AKV-banaanide kogused mitte üksnes ettevõtjate positsiooni tariifikvoodi piiritletud osa jagamisel, nagu see toimus 1993. aasta korra kohaselt, vaid ka kogu tariifikvoodi jagamisel ning lisaks veel tavapäraste AKV-banaanide impordilitsentside jagamisel (määruse nr 2362/98 artiklid 3, 4 ja 6), samas kui 1993. aasta korra alusel ei sõltunud tavapäraste AKV-banaanide import individuaalsest kvoodist (määruse nr 1442/93 artiklid 14–16).
- 70 Kolmandate riikide banaanide ning ebatavapäraste AKV-banaanide, eelkõige aga tavapäraste AKV-banaanide suhtes kehtivate juurdepääsutingimuste põhimõttelise

tähtsusega muudatused näitavad, et 1999. aasta korra näol ei ole tegemist 1993. aasta korra jätkuga, arvestades hageja 21. jaanuari 1997. aasta taotluse eset. Seega on ekslik hageja väide, mille kohaselt kehtis 1999. aasta korral kohaselt edasi kolmandate riikide banaanide ja ebatavapäraste AKV-banaanide litsentside väljastamise mehhanism, olles põhimõtteliselt sama kui 1993. aasta korra alusel kehtinu, kuigi B-kategooria litsentse ei olnud 1999. aasta korra kohaselt enam ette nähtud.

71 Meetmed, mida komisjon oleks pidanud hageja 21. jaanuari 1997. aasta taotluse rahuldamiseks võtma, ei oleks saanud pärast 31. detsembrist 1998 kehtima jääda. Võrdlusperioodi asendamisel 1999. aasta korra raames ühtse kvoodiga, mis on saadud tavapäraste AKV-banaanide impordi alusel, oli märgatavalt erinev ja sellel oli tunduvalt olulisem mõju kui meetmetel, mille võtmist hageja taotles. 1999. aasta korra kohaldamisel ei oleks komisjon saanud sellise asendamise kohta teha uut otsust, nii et hageja oleks pidanud nimetatud korra uute spetsiifiliste meetmete rakendamiseks esitama uue taotluse.

72 Siit nähtub, et kahju, mille komisjon peab käesolevas asjas hüvitama, on kahju, mis tuleneb asjaolust, et hagejale väljastati aastateks 1997 ja 1998 vähem kolmandate riikide banaanide ja ebatavapäraste AKV-banaanide impordilitsentse kui ta oleks saanud samadeks aastateks juhul, kui komisjon oleks tema 21. jaanuari 1997. aasta taotluse rahuldanud, võimaldades määruse nr 404/93 artikli 30 kohaldamisel võrdlusperioodina arvesse võtta aastaid 1989 ja 1990.

73 Selline järeldus on seda ilmsen, kui arvestada, et kohtupraktika kohaselt on üksikisikutel võimalus toetuda ühenduse lepinguvälise vastutuse kohaldamiseks esitatud hagi tulevikus tekkivale kahjule üksnes siis, kui faktiliste asjaolude ja kehtivate õigusaktide alusel tekib see kahju arvatavasti lähemal ajal ning seda on

võimalik piisava kindlusega ette näha (Euroopa Kohtu 2. juuni 1976. aasta otsus liidetud kohtuasjades 56/74–60/74: *Kampffmeyer jt v. nõukogu ja komisjon*, EKL 1976, lk 711, punktid 6–8).

- 74 Neil tingimustel oleks hageja saanud käesolevas asjas esitatud kahju hüvitamise nõudega taotleda üksnes sellise kahju hüvitamist, mis võis tekkida taotluse esitamise ajal, st 1993. aasta korra kohaldamisajal kehtivatest õigusaktidest komisjoni 17. juuli 1997. aasta otsuse tagajärjel. Väidetav kahju, mille hüvitamist hageja perioodi 1. jaanuar 1999 kuni 30. juuni 2001 osas taotleb, ei tekkinud kindlasti mitte nendest õigusaktidest, vaid põhimõtteliselt erinevatest õigusaktidest, mis võeti vastu pärast kaebuse esitamist, ning mille iseloomulikud jooned ei olnud kaebuse esitamise hetkel ette näha.

Kahju hindamise üldised kriteeriumid

Poolte argumendid

- 75 Hageja leiab, et Esimese Astme Kohus märkis 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse punktides 194, 195 ja 211 selgelt kriteeriumi kahju hüvitamiseks makstavate summade väljaarvutamiseks, viidates seejuures hageja enda pakutud kriteeriumile, nimelt väljastamata impordilitsentside vahetusväärtusele, mille komisjoni talitused hindasid nõukogu põllumajanduse erikomitee 9. ja 10. veebruari 1998. aasta Banaanide töögrupis tehtud avalduse kohaselt 200 eurole tonni kohta. Hageja on seisukohal, et järelikult tuleb kahju väljaarvutamiseks korrutada 200 eurot sellise tonnide arvuga, mille kohta väljastati litsentse vähem võrreldes sellega, mis ta oleks

pidanud saama juhul, kui võrdlusperioodina oleks 1997. aastal toimuva impordi jaoks aastate 1993–1995 kasutamise asemel ja järgnevate aastate jooksul toimuva impordi jaoks aastate 1994–1996 kasutamise asemel kasutatud kodusõjale eelnenud perioodi.

- 76 Hageja rõhutab, et Esimese Astme Kohus ei saa ühelt poolt kahju välja mõista, kui kahju ei ole tegelik ning kahju tekkimise alus ja kahju suurus ei ole väljamõistmise hetkel kindel (vt Esimese Astme Kohtu 2. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-99/98: Hameico Stuttgart jt v. nõukogu ja komisjon, EKL 2003, lk II-2195, punkt 67, ning viidatud kohtupraktika) selles mõttes, et kahju peab saama kehtivate kriteeriumide alusel täpselt kindlaks määrata. Väites, et Esimese Astme Kohus ei ole 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuses neid kriteeriume kindlaks määranud, järeldeb komisjon ekslikult, et kahju pole mitte üksnes kindlaks määramata, vaid lisaks pole selle tekkimine ka kindel.
- 77 Hageja juhib tähelepanu asjaolule, et kuigi Esimese Astme Kohus ei ole 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuses selgesõnaliselt analüüsinud litsentside vahetusväärtuse kriteeriumi põhjendatust, mille ta välja pakkus, ei ole kohus seda kriteeriumi kahju hindamise jaoks ka põhjendamatuks või ebakohaseks lugenud. Kui ta oleks seda teinud, poleks ta nimetatud kohtuotsuse punktis 195 kinnitanud, et see kriteerium võimaldab kahju ulatust „piisava kindlusega” ette näha ning poleks punktis 211 kutsunud pooli „jõudma [seda] kohtuotsust arvestades kokkuleppele summas, milles väidetav kahju tuleb hüvitada”.
- 78 Lisaks sellele märgib hageja põhikohtuasja menetluses esitatud vasturepliigis, et komisjon oleks saanud hageja pakutud kriteeriumile vastu vaielda, kuid ei ole seda teinud. Järelikult ei saa komisjon seda kriteeriumi enam kahtluse alla seada.

79 Igal juhul kinnitab hageja, et litsentside vahetusväärtus on käesolevas asjas kahju kindlaksmääramise jaoks kindel ja usaldusväärne alus. Hageja meenutab, et banaanide impordilitsentside üleantav iseloom on alates 1993.aasta korra jõustumisest ühenduse õigusaktiga selgesõnaliselt ette nähtud (määruse nr 1442/93 artikkel 20) ning B-kategooria litsentsid on sellised, mida tuli vahetada, kuna määruse nr 1442/93 artikli 13 lõike 3 kohaselt ei too nende üleandmine kaasa omaniku individuaalse kvoodi vähenemist ning võimaldas täiendada AKV-banaanide turustamisel lubatud madalaid tulu piirväärtusi. Hageja viitab selles osas Euroopa Kohtu 5. oktoobri 1994. aasta otsuse kohtuasjas C-280/93: Saksamaa *v. nõukogu* punktile 86 (EKL 1994, lk I-4973). Litsentside üleandmise hind kujutas endast konkreetset ja eelkõige minimaalset tulu.

80 Et tõendada impordilitsentside vahetusväärtuse kriteeriumi põhjendatust, meenutab hageja, et Euroopa Kohus on 27. jaanuari 2000. aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-104/89 ja C-37/90: Mulder *jt v. nõukogu ja komisjon* (EKL 1992, lk I-203, punkt 79) sedastanud, et kahju hindamisel võib arvesse võtta statistilisi ja kaubanduslikke andmeid.

81 Komisjon väidab, et 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuses ei ole määratletud hagejale hüvitatava kahjusumma kindlaksmääramise kriteeriumeid. Esimese Astme Kohus võttis hageja väljapakutud kriteeriumi arvesse üksnes kahju hindamise nõude vastuvõetavuse üle otsustamiseks, ilma et ta oleks sedastanud, et see on asjakohane. Selle kriteeriumi põhjendatuse osas poolte diskussiooni ei toimunud.

82 Komisjon ei nõustu, et hüvitamisele kuuluva kahju võiks välja arvutada impordilitsentside oletatava vahetusväärtuse alusel, jättes täielikult kõrvale selle, kas kõnealuseid tooteid tegelikult imporditi või mitte. Sel asjaolul ei ole tegelikult mitte mingisugust seost kahju põhjustanud sündmuse ja kahju tegelike taga-

järgedega hageja olukorrale (Euroopa Kohtu 14. juuli 1967. aasta otsus liidetud kohtuasjades 5/66, 7/66 ja 13/66–24/66: Kampffmeyer jt v. komisjon, EKL 1967, lk 317).

- 83 Komisjon rõhutab, et impordilitsentside üleandmist ühelt ettevõtjalt teisele juhtub praktikas harva. Komisjon märgib, et üleandmine tõi põhimõtteliselt juba määruse nr 1442/93 artikli 13 kohaselt 1993. aasta korra alusel kaasa selle, et üleantud kogused arvatakse üleandja individuaalsest kvoodist maha. Komisjon on seisukohal, et B-kategooria ettevõtjad nagu hageja seda piirangut ei järginud, kuid nende võimalus saada kolmandate riikide banaanide ja ebatavapäraste AKV-banaanide impordilitsentsi sõltus nende poolt võrdlusperioodi jooksul tegelikult turustatud ühenduse banaanide ja tavapäraste AKV-banaanide kogustest.
- 84 Komisjon märgib impordilitsentside vahetusväärtuse küsimuses, mis hageja väitel komisjoni talituste nõukogu põllumajanduse erikomitee 9. ja 10. veebruari 1998. aasta Banaanide töögrupis tehtud avalduse alusel olevat 200 eurot tonni kohta, et sellel ei ole kahju kindlaksmääramisel olulist tähtsust. Seda ei saa mingil juhul kogu kõnealuse perioodi puhul arvesse võtta, kuna tegemist on üksnes ühte konkreetset hetke iseloomustava näitajaga, mille tähendus piirdub B-kategooria litsentsidega, ning kuna litsentside hind varieerus sõltuvalt banaanide hinnast. Pealegi ei ole tulene see näitaja ametlikest statistilistest ja kaubanduslikest andmetest, kuna impordilitsentside valdkonnas ei eksisteeri tegelikku turgu.
- 85 Komisjon pakub kõnealuse kahju hindamiseks välja võimaluse tugineda väljakujunenud kohtupraktikale, mille kohaselt on kahju hüvitamise eesmärk taastada kahju kannatanu jaoks nii suures ulatuses kui võimalik sellisena, nagu see oleks juhul, kui tal ei oleks kahju tekkinud (Euroopa Kohtu 3. veebruari 1994. aasta otsus kohtuasjas C-308/87: Grifoni v. Euratom, EKL 1994, lk I-341, punkt 40). Seega tuleb nii palju kui võimalik arvestada kahju kannatanu tegelikku olukorda, eelkõige juhul, kui hüvitamine on seotud majandustegevusega, mis võib oma loomu poolest kaasa tuua nii kasumi kui ka kahjumi (Euroopa Kohtu 19. mai 1992. aasta otsus

liidetud kohtuasjades C-104/89 ja C-37/90: Mulder jt vs. nõukogu ja komisjon, EKL 1992, lk I-3061, punktid 32–34, ja Esimese Astme Kohtu 11. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas T-267/94: Oleifici Italiani v. komisjon, EKL 1997, lk II-1239, punkt 73 jj).

- 86 Komisjon viitab eespool viidatud 19. mai 1992. aasta kohtuotsusele Mulder jt v. nõukogu ja komisjon (punkt 26) ning eespool viidatud 27. jaanuari 2000. aasta kohtuotsusele Mulder jt v. nõukogu ja komisjon ning teeb ettepaneku võtta käesolevas kohtuasjas arvesse saamatajäänud tulu, milleks on tulu, mida hageja oleks kõnealuse perioodi jooksul (aastad 1997 ja 1998) banaanide turustamisest saanud juhul, kui komisjon oleks rahuldanud tema 21. jaanuari 1997. aasta taotluse üleminekumeetmete kohaldamiseks, ning kõnealusel perioodil turustamisest tegelikult saadud tulu, millele on juurde arvestatud tulu, mida hageja sai või oleks võinud saada sel perioodil võimalikust asendustegevusest, vaheline erinevus. Komisjon leiab, et hindamaks täiendavat tulu, mida hageja oleks kõnealuse perioodi jooksul võinud saada juhul, kui komisjon oleks andnud tema taotlusele positiivse vastuse, on mõistlik võtta arvesse hageja viidatud perioodil tegelikust banaanide impordist saadud tulu piirväärtusi. Komisjon täpsustab, et kuigi Esimese Astme Kohus toetas seda kriteeriumi, peab hageja esitama kogu tulu piirväärtuse täpseks kindlaksmääramiseks vajaliku tõendusmaterjali.

Esimese Astme Kohtu hinnang

— Küsimus, kas 8. juuni 2000. aasta kohtuotsus kinnitas litsentside vahetusväärtuse kriteeriumi

- 87 Kõigepealt tuleb kontrollida, kas 8. juuni 2000. aasta kohtuotsus tunnistas asjakohaseks kriteeriumi, mille hageja pakkus välja käesolevas asjas kahju hindamiseks.

- 88 Selles osas tuleb märkida, nagu seda väidab ka komisjon, et Esimese Astme Kohtu kaalutlused, mis puudutavad impordilitsentside vahetusväärtust kahju väljaarvutamise alusena, on ära toodud kahju hüvitamise hagi vastuvõetavuse analüüsis (8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse punktid 194 ja 195).
- 89 Punktide 194 ja 195 lugemisest nähtub ilmselgelt, et Esimese Astme Kohtu kinnitus, mille kohaselt hageja on piisava kindlusega ära näidanud kahju ulatuse ettenägemist võimaldavad asjaolud, tähendab üksnes seda, et hageja esitas Esimese Astme Kohtule tõendusmaterjali, mille tulemusena sai kohus teha järelduse, et väidetava kahju ulatus on kindlaksmääratav ning järelikult on kahju hüvitamise hagi vastuvõetav.
- 90 Esimese Astme Kohus ei ole kahju hüvitamise hagi põhjendatuse analüüsimisel hüvitatava kahju ulatuse kohta seisukohta võtnud, vaid nentis 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse punktis 211 üksnes, et „ta kutsus pooli jõudma [seda kohtuotsust arvestades] kokkuleppele summas, mille ulatuses väidetav kahju tuleb hüvitada”. See tähendab, et pooled pidid läbirääkimistel arvestama asjaolu, et komisjon vastutab tema ebaseadusliku käitumise tulemusena tekkinud kahju eest, nagu kohtuotsuses nenditud, ning peab hüvitama kogu tekkinud kahju osas, milles sellise käitumise ja kahju vahel on põhjuslik seos. Eespool viidatud 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse punkti alusel ei saa järeldada, nagu hageja seda teeb, et Esimese Astme Kohus oleks viidanud hagi vastuvõetavuse analüüsimise kaalutlustele ning litsentside vahetusväärtusele kahju ulatuse kindlaksmääramise alusena.
- 91 Hageja toetub ekslikult eespool viidatud kohtuotsusele Hameico Stuttgart jt v. nõukogu ja komisjon. Tegelikult on Esimese Astme Kohus selle kohtuotsuse punktis 67 üksnes meenutanud, et ühenduse vastutust saab kohaldada üksnes juhul, kui hagejal on tekkinud „tegelik ja täpselt kindlaksmääratav” kahju. Tegemist on ühenduse lepinguvälise vastutuse kohaldamise ühe tingimusega, mille osas peab ühenduse kohus konkreetsel juhul sedastama, et see on täidetud, ilma et ta oleks kõigepealt põhjalikult uurinud väidetava kahju ulatust, kuna kohtuasja aluseks

olevatest asjaoludest nähtub, et kahju olemasolu küsimuses pole kahtlust. Esimese Astme Kohus nentis 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse punktides 207 ja 208 sisuliselt seda, et komisjon rikkus määruse nr 404/93 artiklit 30, mille tagajärjel tekkis hagejale kahju, kusjuures Esimese Astme Kohus tuvastas, et selline kahju tekkis seetõttu, et hagejale väljastati vähem impordilitsentse võrreldes sellega, mis ta oleks saanud juhul, kui seda artiklit oleks nõuetekohaselt kohaldatud. Asjaolu, et seda kahju ei olnud kaebuse esitamise hetkel võimalik täpse summana kindlaks määrata, ei takista mitte mingil moel järeldamast, et tegu on täpselt kindlaksmääratava kahjuga.

- 92 Seega peab Esimese Astme Kohus pärast poolte läbirääkimiste nurjumist võtma seisukoha hagejale tekkinud kahju hindamiseks kasutatavate kriteeriumide suhtes ning tegema otsuse hüvitatava summa kohta.

— Küsimus, kas komisjon ei vaidlustanud litsentside vahetusväärtuse kriteeriumi õigeaegselt

- 93 Ühtlasi tuleb tagasi lükata ka hageja väide, mille kohaselt komisjon ei saa menetluse uues staadiumis enam impordilitsentside vahetusväärtuse kriteeriumi vaidlustada, kuna ta ei teinud seda oma vasturepliigis hageja esitatud repliigi peale selles menetluse etapis, mis lõppes 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse tegemisega.

- 94 Siinkohal piisab meenutamisest, et hageja ei olnud hagiavalduses väidetava kahju kindlaksmääramise kriteeriume esitanud. Hageja piirdus tookord märkimisega, et kahju suurust pole hetkel võimalik kindlaks määrata, kuna kahju tekkimine ei ole lõppenud, ning taotles seega Esimese Astme Kohtult kõigepealt seisukohavõttu

kahju olemasolu küsimuses, kusjuures kahju hindamise küsimus tuleks otsustada poolte kohtuvälise kokkuleppe teel või juhul, kui kokkuleppele ei jõuta, lahendada Esimese Astme Kohtu otsusega hiljem esitatava hagi alusel. Hageja viitas väljastamata jäänud impordilitsentside vahetusväärtusele alles repliigis ja vastuses nõukogu väitele, mille kohaselt kahju hüvitamise hagi on vastuvõetamatu, kuna puuduvad täpsed andmed väidetava kahju iseloomu ja ulatuse kohta.

95 Neil konkreetsetel asjaoludel ei pidanud komisjon kartuses, et hiljem ta vastuväiteid enam esitada ei saa, esitama vasturepliigis märkusi hageja pakutud summa kindlaksmääramise kriteeriumi põhjendatuse osas, vaid ta oleks saanud seda teha pärast 8. juuni 2000. aasta ajutist kohtuotsust konkreetset kahju hindamisele pühendatud menetlusstaadiumis.

96 Esimese Astme Kohus, kes asus uurima ühenduse vastutusel oleva kahju hüvitamise kohustuse ulatust, ei ole seotud kriteeriumiga, mille hageja pakkus välja makstavate summade kindlaksmääramiseks, kui selle põhjenduseks on ainuüksi asjaolu, et komisjon ei ole kirjaliku menetluse konkreetset etapil võtnud seisukohta selle kriteeriumi põhjendatuse kohta.

— Hüvitatava kahjusumma kindlaksmääramise kriteeriumid

97 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on kahju hüvitamise eesmärgiks lepinguvälise vastutuse raames taastada kahju kannatanu vara nii suures ulatuses kui võimalik (eespool viidatud kohtuotsus *Grifoni vs. Euratom*, punkt 40, ja eespool viidatud 27. jaanuari 2000. aasta kohtuotsus *Mulder jt v. nõukogu ja komisjon*, punktid 51 ja 63).

- 98 Vastavalt kohtupraktikale peab hageja tõendama nii tekkinud kahju olemasolu kui ka kahju elemendid ning ulatuse (eespool viidatud 27. jaanuari 2000. aasta kohtuotsus *Mulder jt v. nõukogu ja komisjon*, punkt 82).
- 99 Käesolevas asjas konstateeriti kahju olemasolu 8. juuni 2000. aasta kohtuotsusega, milles Esimese Astme Kohus sedastas, et kahju seisnes selles, et hagejale väljastati vähem impordilitsentsi võrreldes sellega, mis ta oleks saanud juhul, kui tema 21. jaanuari 1997. aasta taotlus oleks rahuldatud (viidatud kohtuotsuse punkt 208). Seega peab hageja tõendama üksnes kahju erinevad elemendid ja ulatuse.
- 100 Hageja taotleb kahju hüvitamist nii, et see toetub väljastamata jäänud impordilitsentside majanduslikule vahetusväärtusele, kuna tema arvates võimaldab selline meetod hüvitada „konkreetselt minimaalse kahju”, mis tuleneb litsentside üleandmise hinna kui „konkreetselt tulu” kaotusest. Hageja täpsustab, et selline meetod eeldab tegelikult üleüldist kahju, mis koosneb sellistest elementidest nagu „klientide ja tarnekanalite kaotus kuni tegevuse peaaegu täieliku lõpetamiseni”. Hageja viitab neile elementidele esimest korda alles oma märkustes kahju hüvitamise ettepaneku kohta komisjonile ning need ei ole eristatud ega tõendatud.
- 101 Käesoleval juhul peab hageja rahaline olukord olema kahju hüvitamise järel põhimõtteliselt selline, nagu see oleks juhul, kui komisjon oleks hoidunud ebaseaduslikust käitumisest, mille tagajärjel kahju tekkis. See tähendab, et esiteks peab kindlaks määrama nende täiendavate impordilitsentside arvu, mis tulnuks hagejale väljastada vastavalt otsusele, mille komisjon oleks pidanud tegema hageja 21. jaanuari 1997. aasta taotluse rahuldamiseks, ja teiseks tuleb taastada hageja rahaline olukord sellisena, nagu see oleks olnud juhul, kui talle oleks need litsentsid väljastatud ja ta oleks neid kasutanud.

- 102 Täiendavate impordilitsentside arvu osas tuleb eespool punktis 72 sedastatu kohaselt võtta arvesse üksnes aastaid 1997 ja 1998, kuna need kujutavad endast perioodi, mille osas tuleb kahju hüvitada.
- 103 Hageja oleks pidanud tema enda pakutud kahju hüvitamise ettepaneku alusel tehtud arvutuste kohaselt saama, arvestades võrdlusperioodina aastaid 1989 ja 1990, lisaks tegelikult saadule B-kategooria litsentse 13 855,66 tonni kohta aastal 1997 ja 11 625,30 tonni kohta aastal 1998.
- 104 Komisjon, kes ei vaidle vastu hageja täiendavate impordilitsentside arvu väljaarvestamiseks kasutatavale meetodile ja andmetele, märkis oma kahju hüvitamise ettepanekus, et kui ta oleks hageja 21. jaanuari 1997. aasta taotluse rahuldanud, oleks hageja saanud võrdlusperioodi 1989–1990 alusel täiendavaid B-kategooria litsentse 13 855,66 tonni kohta aastal 1997 ja 11 265,30 tonni kohta aastal 1998.
- 105 Hageja 1998. aastal saadaolevaid täiendavaid litsentse puudutavate andmete kokkulangevuse puudumine poolte ettepanekutes (11 625,30 tonni hageja andmete kohaselt ning 11 265,30 tonni komisjoni andmete kohaselt) tuleneb ilmselt hageja arvutus- või kirjaveast. Hageja märgib oma arvutuses, et osutatud aasta kohta oleks ta pidanud saama litsentse 15 610,39 tonni kohta, kuid sai neid ainult 4 345,092 tonni kohta. Nende koguste erinevus on 11 265,298 tonni, mis ümardatuna kinnitab komisjoni andmeid.
- 106 Seega tuleb märkida, et kui komisjon oleks hageja 21. jaanuari 1997. aasta taotluse rahuldanud, oleks hageja saanud täiendavaid B-kategooria litsentse 13 855,66 tonni kohta aastal 1997 ja 11 265,30 tonni kohta aastal 1998.

107 Mis puudutab hagejale sellise rahalise olukorra taastamist, milles ta oleks olnud juhul, kui ta oleks saanud arvestada täiendavate litsentsidega, siis tuleb märkida, et 1993. aasta korra kohaselt oli B-kategooria impordilitsentside omanikel võimalik neid litsentse majanduslikult kahel moel kasutada. Nad võisid neid kasutada mitte üksnes kolmandate riikide banaanide või ebatavapäraste AKV-banaanide importimiseks ühendusse, vaid neile oli määruse nr 1442/93 artikliga 13 (vt eespool punkt 10) selgesõnaliselt antud ka võimalus teistele A-, B- või C-kategooria ettevõtjatele.

108 Euroopa Kohus on 1993. aasta korra alusel kehtinud B-kategooria litsentside teist majandusliku kasutamise võimalust nentinud eespool viidatud kohtuotsuses Saksamaa *vs.* nõukogu (punktid 84–86), kus ta märkis, et „litsentside üleantavuse põhimõte, mille tulemusena litsentsi kasutaja võib kolmandate riikide banaanide importimise või müümise asemel importimise õiguse anda üle teisele ettevõtjale, kes soovib ise importimisega tegeleda” ning et „impordilitsentside üleandmine kujutab endast õigust, mis on määrusega [nr 1442/93] antud erinevate kategooriate ettevõtjatele, et need saaksid tegutseda oma kaubandushuvidest lähtudes”. Samuti on Euroopa Kohus täpsustanud, et „[s]edalaadi müügiga ühenduse banaanide ja tavapäraste AKV-banaanide importijatele antav finantseelis on litsentside üleantavuse põhimõtte vajalik tulemus ning seda tuleb hinnata nõukogu poolt ühenduse ja tavapäraste AKV-toodete liikumise tagamiseks võetud meetmete üldisemas kontekstis”. Euroopa Kohus lisas, et „seda tuli käsitleda ühenduse ja AKV-baanaane turustavate ettevõtjate konkurentsivõime tõstmise ning liikmesriikide turgude integreerimise hõlbustamise vahendina”.

109 Pealegi on selge, et B-kategooria impordilitsentsidega sooritati turul tehinguid.

- 110 Selles suhtes osutab hageja õigustatult komisjoni esindaja avaldusele nõukogu 9. ja 10. veebruari 1998. aasta põllumajanduse erikomitee Banaanide töögrupis, mille kohaselt oli B-kategooria impordilitsentside väärtus turul sel ajal ligikaudu 200 eurot tonni kohta.
- 111 Komisjoni väide, mille kohaselt antakse litsentse praktikas ühelt ettevõtjalt teisele üle, harva, on asjakohatu ning lisaks räägib sellele vastu määruse nr 2362/98 neljandas põhjenduses esinev kinnitus, milles komisjon ise on väitnud järgmist: „arvestades arvukaid mitteametlikke teatise ja määrusega (EMÜ) nr 404/93 kehtestatud algse korra kohaldamise lõppjärgus tasu eest üleantud impordidokumente”.
- 112 Eespool punktis 83 toodud komisjoni argumendid ei takista litsentside vahetuväärtuse kasutamist hagejale tekkinud kahju hindamise kriteeriumina. Komisjon on ise tunnistanud, et B-kategooria ettevõtjatele nagu hageja individuaalsete kvootide vähenemise mehhanism litsentside üleandmise tõttu enne 1999. aasta korra kehtima hakkamist ei kehtinud, vaid seda mehhanismi kohaldati määruse nr 1442/93 artikli 13 lõike 3 kohaselt üksnes juhul, kui „A-kategooria ettevõtja annab õigusi üle teisele ettevõtjale A- või C-kategoorias”. Komisjoni väide, mille kohaselt B-kategooria ettevõtjate võimalus kolmandate riikide banaanide ja ebatavapäraste AKV-banaanide impordilitsentside saamiseks sõltus võrdlusperioodi jooksul nende poolt tegelikult imporditud ühenduse banaanide ja tavapäraste AKV-banaanide kogusest, ei ole käesoleval juhul asjakohane.
- 113 Mis puudutab asjaolu, et komisjon on kahju hindamise meetodi osas viidanud Euroopa Kohtu eespool viidatud kohtuotsuse Mulder jt v. nõukogu ja komisjon aluseks olevates kohtuasjades järgitud meetodile, siis tuleb meenutada, et neis kohtuasjades taotlesid hagejad kahju hüvitamist kuni sellise tulumäärani, mida nad

oleksid saanud juhul, kui nad oleksid turustamata jätmise kohustuse lõppemisel saanud kasutada selliseid piimakoguseid, millele neil oli individuaalse kvoodi alusel õigus ning mis võeti neilt ära selliste õigusaktide alusel, mille Euroopa Kohus tunnistas kehtetuks. Kostjaks olevad institutsioonid pakkusid seevastu ühenduse poolt hagejatele väljamõistetava hüvitise väljaarvutamiseks välja võimaluse, et aluseks tuleks võtta neist igapähele makstud turustamata jätmise lisatasu. Nimetatud lisatasu, mis piimasektoris kehtestati nõukogu 17. märtsi 1977. aasta määrusega (EMÜ) nr 1078/77, millega kehtestatakse lisatasude süsteem piima ja piimatoodete turustamata jätmise ja lüpsikarjade ümberkorraldamise eest (EÜT L 131, lk 1), maksti tootjatele, kes võtsid endale kohustuse viie aasta jooksul oma tooteid mitte turustada, ning selle suurus oli selline, mis võimaldas seda käsitleda „teatava hüvitisena kõnealuste toodete turustamisest saamata jäänud tulu eest” (määruse kolmas põhjendus).

- 114 Euroopa Kohus on eespool viidatud 19. mai 1992. aasta kohtuotsuses Mulder jt v. nõukogu ja komisjon (vt punkt 26) sedastanud, et „[ü]henduse poolt heastatava kahju ulatuse osas tuleb arvestada — välja arvatud juhul, kui erilised asjaolud õigustavad teistsugust hindamisviisi — saamata jäänud tulu, milleks on ühelt poolt selline tulu, mida hagejad oleksid tavapärasel olukorras saanud piima turustamisest, kui neile oleks [kõnealusel] perioodil määratud individuaalne kvoot, millele neil oli õigus, ning teiselt poolt nende selle perioodi jooksul väljaspool igasuguseid individuaalseid kvote piima turustamisest tegelikult saadud tulu, millele on juurde arvestatud sissetulek, mida nad sellesama perioodi jooksul said või oleksid võinud saada võimalikust asendustegevusest, vaheline erinevus”.

- 115 Seega toetas Euroopa Kohus, täpsustades ja piiritledes hagejate pakutud meetodit, mis tugineb sellise hüpoteetilise olukorra taastamisele, milles hagejad oleksid olnud juhul, kui nad oleksid turustanud piima sellistele individuaalsetele kvootidele vastavates kogustes, millele neil oli õigus. Euroopa Kohus on siiski jätnud võimaluse tunnistada, et kahju hindamisel arvessevõetavate asjaolude küsimuses võib erilistel asjaoludel olla põhjendatud sellest erineva hindamisviisi kasutamine, minnes siiski

mööda kriteeriumist, mille kohaselt tuleb hagejate saamata jäänud tulu kindlaks-määramisel võtta aluseks turustamata jätmise lisatasu summa, tuues põhjenduseks, et „see lisatasu kujutab endast turustamata jätmise hüvitist ega seondu mitte mingil moel hagejatele tekkinud kahjuga” (eespool viidatud 19. mai 1992. aasta kohtuotsus Mulder jt v. nõukogu ja komisjon, punkt 34).

116 Kuigi turustamata jätmise lisatasul ei olnud mitte mingisugust reaalselt seost tuluga, mida eespool viidatud kohtuotsuste Mulder jt v. nõukogu ja komisjon aluseks olevate kohtuasjade hagejad oleksid võinud saada juhul, kui neilt ei oleks nende individuaalseid kvoote ebaseaduslikult ära võetud, tuleneb eespool punktides 107–111 esitatud asjaoludest, et käesolevas asjas on hagejatele väljastamata jäetud impordilitsentside vahetusväärtuse näol tegemist teistsuguse olukorraga. Erinevalt piimasektoris kasutatavast turustamata jätmise lisatasust ei kujutanud see väärtus endast hüvitisena ja administratiivsel teel kindlaks määratud summat, andmaks ettevõtjatele „teatav hüvitis kõnealuste toodete turustamisest saamata jäänud tulu eest”, vaid läbinisti kaubanduslikku näitajat, mille on kindlaks määranud huvitatud ettevõtjad nõudmise ja pakkumise reegli kohaselt ning mis peab lisaks sellele vähemalt ligikaudselt peegeldama majandustegevuse võimalikkust ja soodustingimusi andvate litsentside majanduslikku väärtust.

117 Loomulikult on võimalik, et hageja rahaline olukord oleks võinud olla erinev sõltuvalt litsentside konkreetse kasutamise osas tehtud valikust. Litsentside üleandmine oleks võinud tuua talle puhastulu, samas kui banaanide import ja turustamine oleksid asetanud hageja majandustegevuse iseloomulikku olukorda, st andnud võimaluse sellise kasumi teenimiseks, mis oleks võinud olla ka suurem kui litsentside üleandmisest saadav tulu, kuid samuti oleks ta võinud kanda kaotusi sõltuvalt eelkõige turuolukorrast ning ettevõtte majanduslikust efektiivsusest.

118 Hagejale tekkinud kahju hindamine, mis tugineb oletusele, kuidas hageja litsentse impordiks ja turustamiseks kasutab, ning meetodi alusel, mida Euroopa Kohus

rakendas eespool viidatud kohtuotsuste Mulder jt *v.* nõukogu ja komisjon aluseks olevates kohtuasjades, ei ole kohustuslik. Lisaks selle keerukusele ja sellest tingitud hageja vara taastamise viivitusele kaasneks sellise lähenemisviisiga asjaolu, et majandustegevuse hindamine on suures osas hüpoteetiline (vt eespool viidatud 27. jaanuari 2000. aasta kohtuotsus Mulder jt *v.* nõukogu ja komisjon, punktid 79 ja 84), samuti üksnes ligikaudne tulemus. Pealegi tundub käesolevas asjas ebasobiv hinnata hageja taotluse rahuldamise korral saadavat täiendavat tulu viisil, mille pakub välja komisjon, st viisil, mis tugineb sellele, et väljastamata jäetud litsentsidele vastavate banaanikoguste suhtes tuleks kohaldada sellise tulu piirväärtusi, mida hageja sai aastatel 1997–1998 tegelikult imporditud banaanide eest, ja seda osas, milles neid piirväärtusi mõjutab tõenäoliselt asjaolu, et sel perioodil jäi hageja tegevusaktiivsus kolmandate riikide banaanide ja ebatavapäraste AKV-banaanide turustamisel suuresti alla sellele, mida hageja oleks võinud üles näidata juhul, kui ta oleks importimiseks ja turustamiseks saanud kasutada täiendavaid litsentse, mis talle oleks väljastatud tema 21. jaanuari 1997. aasta taotluse rahuldamise korral.

- 119 Tuleb märkida, et kahju hindamise meetod, mis tugineb litsentside üleandmist puudutavale hüpoteesile, on majanduslikult põhjendatud, kuna sel on ilmselgeid eeliseid nagu lihtsus, kiirus ja usaldusväarsus. Seega võib selle heaks kiita tingimusel, et uurida tuleb infot, mis oli kättesaadav väljastamata jäetud litsentside vahetusväärtuse küsimuses.

— Info, mis oli kättesaadav väljastamata jäetud litsentside vahetusväärtuse küsimuses, ning kahju hindamine

- 120 Hageja palub Esimese Astme Kohtul määrata kindlaks kahjusumma, võttes B-kategooria impordilitsentside puhul aluseks 200 eurot tonni kohta, mis tuleneb

komisjoni esindaja avaldusest nõukogu 9. ja 10. veebruari 1998. aasta põllumajanduse erikomitee Banaanide töögrupis.

- 121 Sellest avaldusest, mille hageja on esitanud oma kirjalike märkuste lisas, nähtub täpsemalt, et tegemist on B-kategooria impordilitsentside ligikaudse hinnaga avalduse tegemise ajal, st 1998. aasta veebruari alguses.
- 122 Asjaolu, mida komisjon rõhutas, nimelt et see näitaja ei ole pärit ametlikest statistilistest ja kaubanduslikest andmetest, ei muuda seda asjakohatuks. Tuleb meenutada, et EÜ artikli 288 teise lõigu kohaselt määratakse hüvitatav kahju kindlaks vastavalt lepinguvälise vastutuse valdkonnas kehtivate liikmesriikide seaduste ühiste üldprintsiipidele ning kahju tõendamise küsimuses on kohtul üldiselt vabadus hinnata kõiki talle esitatud tõendeid (Euroopa Kohtu 6. oktoobri 1982. aasta otsus kohtuasjas 261/78: Interquell Stärke-Chemie v. nõukogu ja komisjon, EKL 1982, lk 3271, punkt 11). 200 euro suurust väärtust tonni kohta mainisid komisjoni talitused ise ning komisjon ei ole seda oma kirjalikes märkustes vaidlustanud. Seega saab seda käesolevas asjas kahju hindamise puhul arvesse võtta.
- 123 Kuna see näitaja ei ole B-kategooria litsentside keskmine väärtus kogu perioodil, mille osas tuleb kahju hüvitada, st aastate 1997 ja 1998 osas, ning arvestades komisjoni väidet, mille kohaselt impordilitsentside vahetusväärtus sõltub banaanide hinna muutumisest, millele hageja ei ole vastu vaieldud, tegi Esimese Astme Kohus menetlust korraldavate meetmete raames hagejale ettepaneku esitada tugimaterjali B-kategooria litsentside vahetusväärtuse kujunemise kohta kõnealuse perioodi jooksul.

124 Vastusena sellele ettepanekule esitas hageja 19 arvet B-kategooria litsentside üleandmistehingute kohta, mis olid toimunud erinevatel kuupäevadel ajavahemikus 31. detsembrist 1997 kuni 20. oktoobrini 1998 ühenduse territooriumil asuvate kolmandate ettevõtjate vahel. Neist arvetest, mida komisjon pole vaidlustanud, nähtub, et viidatud tehingutes oli litsentside üleandmise hind suurem kui 200 eurot tonni kohta, välja arvatud ühel juhul, ning et paljudel juhtudel oli hinnatase kuni 289 eurot tonni kohta.

125 Komisjon rõhutas kohtuistungil, et sellistel üleandmistel nagu need, mille tõenduseks esitas hageja arveid, kasutatud hind ei ole objektiivne näitaja, kuna see võib varieeruda sõltuvalt olukorrast ja üleandjate vajadusest kvootide järele. Seda vastuväidet tuleb võtta suhtelisena. On selge, et konkreetset üleandmist kasutatud hinda ei saa iseenesest käsitleda kõnealuse kauba turuväärtusena. Sellegipoolest tuleneb see väärtus konkreetsete üleandmist juures kasutatud hinna keskmisest ning kui komisjoni talitused hindasid nõukogu põllumajanduse erikomitee 9. ja 10. veebruari 1998. aasta Banaanide töögrupis B-kategooria litsentside ligikaudseks väärtuseks sel perioodil 200 eurot tonni kohta, toetusid nad kahtlemata laiemale turuanalüüsile. Hinnad, mida kasutati erinevate üleandmist juures, millele osutavad hageja esitatud arved, on tõsiseltvõetavad, täpsed ja vastavad, kuna B-kategooria litsentside vahetusväärtus ei ole 1998. aasta jooksul võrreldes 1998. aasta veebruaris komisjoni talituste poolt konstateeritud tasemega langenud. Komisjon ei ole esitanud midagi, mis osutaks vastupidisele. Komisjoni talituste koostatud Euroopa Liidu banaanide hulgimüügi hinnamuutuse graafik, nn dollar, mille komisjon on lisanud kahju hüvitamise ettepanekule, näitab, et hind, mis komisjoni väidete kohaselt mõjutab B-kategooria litsentside vahetusväärtust, oli eespool punktis 120 mainitud avalduse ajal ligikaudu 1 euro kilo kohta ning 1998. aasta jooksul kõikus see selle taseme ümber nii, et ei saa väita, et avalduse tegemise ajal oleks see olnud kindlalt üle 1998. aasta keskmise.

- 126 Neil tingimustel asub Esimese Astme Kohus seisukohale, et kuigi hageja esitatud dokumentides esinevaid andmeid, arvestades ka nende aluseks oleva litsentside üleandmise hinna muutlikkust, ei saa käsitleda sellisena, mis võimaldaks kahju täpselt kindlaks määrata, on need siiski piisavalt asjakohased ning tõsiseltvõetavad järeldamiseks, et hageja osutatud 200 eurot tonni kohta on B-kategooria litsentside 1998. aasta jooksul kehtinud keskmise väärtuse hindamisel mõistlik ja vastuvõetav ümardamine.
- 127 1997. aasta osas on hageja esitanud ühe 31. detsembri 1997. aasta kuupäevaga arve, millel on B-kategooria litsentside üleandmise hinnana näidatud 274 eurot tonni kohta, ning on märkinud, et 1997. aasta augustis oli ühe tegelikult toimunud banaanide imporditehingu raames hinnatud seal kasutatud B-kategooria litsentside väärtuseks ligikaudu 172 eurot tonni kohta.
- 128 Eeltoodut arvestades saab hagejale tekkinud kahju *ex aequo et bono* põhimõttest lähtudes hinnata 5 024 192 eurole, st 2 771 132 eurot ($13\,855,66 \times 200$) aastal 1997 ja 2 253 060 eurot ($11\,265,30 \times 200$) eurot aastal 1998.

Raha väärtuse langemine ja viivis

Poolte argumendid

- 129 Hageja leiab, et arvestada tuleb ka raha väärtuse langemist ning seega tuleb kummagi mainitud perioodi kohta makstavad summad ümber hinnata, kasutades Istituto centrale di statistica (Statistika keskinstituut) majandusvaldkonna statistika jaoks kindlaksmääratud Itaalia siseriiklikke koefitsiente, kuna hageja asukoht on Itaalias.

- 130 Lisaks tuleb ümberhinnatavale summale arvestada iga aasta osas juurde viivis alates päevast, mil toimus kahju tekkimise aluseks olev sündmus. Viivis tuleb iga aasta kohta arvutada alates 1. jaanuarist, kuna määratud litsentside arv oli ettevõtjatele enne iga aasta algust teada ning nad võisid kavandada nende kasutamist.
- 131 Hageja märgib, et ümberhindamise mõlema aluse, st nii raha väärtuse langemise kui ka viivise lisamist põhjendab asjaolu, et neil kahel hüvitamisvahendil on erinev roll. Raha väärtuse langemise arvessevõtmise eesmärk on asetada kahju kannatanu samasse olukorda, nagu ta oleks olnud siis, kui kahju tekkimise aluseks olevat sündmust ei oleks toimunud, samal ajal kui viivis on mõeldud kannatanule makstava hüvitise liiga hilise maksmise heastamiseks.
- 132 Hageja märgib kohaldatava viivisemäära osas, et 1. jaanuarile 1999 eelnenud perioodi osas tuleb peamiste refinantseerimistoimingute suhtes kohaldatava Euroopa Keskpanga (EKP) kehtestatud määra puudumisel kohaldada Itaalias kehtivat seaduslikku intressimäära, st 5% nii aasta 1997 kui 1998 osas. Seevastu alates 1. jaanuarist 1999 tuleb kohaldada Euroopa Keskpanga refinantseerimismäära, millele on juurde arvestatud seitse protsendipunkti, võttes aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/35/EÜ hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul (EÜT L 200, lk 35; ELT eriväljaanne 17/01, lk 226) artikli 3 lõike 1 punktis d ette nähtud kriteeriumi, mida tuleb käesolevas asjas kohaldada osas, milles on tegemist olukorraga, kus ettevõtjale tuleb hüvitada likviidsete vahendite puudumisest tulenev kahju (Esimese Astme Kohtu 10. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas T-171/99: Corus UK *v.* komisjon, EKL 2001, lk II-2967, punkt 64).
- 133 Hageja pakub teise võimalusena, juhuks kui tema pakutud lähtepunkti ja viivisemäära ei kasutata korraga, kaks alternatiivset lahendust: kohaldada kummagi aasta osas fikseeritud ümberhindamisele kuuluvatele summadele Itaalias kehtivat

seaduslikku intressimäära alates aastast 1997 kuni maksmise kuupäevani, või arvestada viivis välja kogu ümberhinnatud summa kohta tervikuna alates ajutise kohtuotsuse tegemise kuupäevast (8. juuni 2000), kuid kohaldades EKP määra, millele on juurde arvestatud seitse punkti.

134 Komisjon kinnitab fakti, et raha väärtuse langemist tuleb arvestada ning et makstavad summad tuleb ümber hinnata Itaalia kohta kättesaadavate ametlike andmete alusel, kuna hageja tegutses Itaalia turul. Summa tuleb ümber hinnata perioodi kohta, mis jääb kahju tekkimise aluseks oleva sündmuse toimumise ja ühenduse lepinguvälise vastutuse kohaldamist sedastava ajutise kohtuotsuse kuupäeva vahele.

135 Viivis tuleb ümberhindamise tulemusena saadud summa alusel välja arvutada alates samast kuupäevast, mitte kahju tekkimise aluseks oleva sündmuse toimumisest, kuni maksmiseni (eespool viidatud kohtuotsus Grifoni v. Euratom, punkt 43). Selles osas meenutab komisjon, et ühenduse kohtupraktika kohaselt saab viivise maksmise kohustuse ette näha üksnes tingimusel, kui võla põhinõude summa on kindel või kui selle välja arvutamiseks on olemas objektiivsed kindlaksmääratud kriteeriumid (Euroopa Kohtu 30. septembri 1986. aasta otsus kohtuasjas 174/83: Amman jt v. nõukogu, EKL 1986, lk 2647, ja Esimese Astme Kohtu 26. veebruari 1992. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-17/89, T-21/89 ja T-25/89: Brazzelli jt v. komisjon, EKL 1992, lk II-293, punkt 24).

136 Komisjon leiab, et viivisele tuleb kogu kõnealuse perioodi osas kohaldada Itaalias kehtivat seaduslikku intressimäära. Nimelt direktiivi 2000/35 kolmeteistkümnenda põhjenduse kohaselt seda direktiivi kahjude hüvitamise maksete suhtes ei kohaldata.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 137 Raha väärtuse langemise küsimuses tuleb nentida, et hageja ja komisjon on ühel meelel selles, et seda tuleb arvestada ning et summade ümberhindamine peab toimuma Itaalia suhtes kehtivate ametlike statistiliste näitajate alusel.
- 138 Kohtupraktikast tuleneb, et lepinguvälise vastutuse raames on kahju hüvitamise eesmärk taastada kahju kannatanu vara nii suures ulatuses kui võimalik. Järelikult ei või juhul, kui lepinguvälise vastutuse kohaldamise tingimused on täidetud, jätta tähelepanuta ebasoodsaid tagajärgi, mis tulenevad kahju tekkimise aluseks oleva sündmuse toimumisest kuni hüvitise maksmise kuupäevani möödunud ajast, kuna arvestada tuleb raha väärtuse langemist (vt eespool viidatud kohtuotsus *Grifoni v. Euratom*, punkt 40, ja 27. jaanuari 2000. aasta kohtuotsus *Mulder jt v. nõukogu ja komisjon*, punkt 51).
- 139 Seega tuleb käesolevas asjas kahju välja arvutamisel võtta arvesse raha väärtuse langemist vastavalt ametlikele näitajatele, mille pädev siseriiklik asutus on Itaalia jaoks välja töötanud, ning seda alates kahju tekkimise päevast.
- 140 Kahjusumma ümberhindamise lähtepunkti küsimuses tuleb arvestada asjaolu, et hageja oleks juhul, kui komisjon oleks tema 21. jaanuari 1997. aasta taotluse rahuldanud, saanud litsentsid kätte erinevatel aegadel. Tuleb meenutada, et 1993. aasta korra kohaselt väljastati impordilitsentse iga kolme kuu tagant. Vastavalt määruse nr 1442/93, mida on muudetud komisjoni 14. mai 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 875/96 (EÜT L 118, lk 14), artiklile 11 väljastati järgneva kvartali impordilitsentsid hiljemalt sellele eelneva kvartali viimase kuu 23. kuupäeval.

- 141 Seega tuleb neid kuupäevi käsitleda iga väljastamata jäetud litsentsikoguse osas kahju tekkimise kuupäevana, millest alates tuleb ümber hinnata summa, mis arvutati välja esialgsena, lähtudes 200 eurost tonni kohta.
- 142 Summa ümberarvutamise lõpukuupäev tuleb kindlaks määrata samal ajal kui määratakse kindlaks kuupäev, millest alates tuleb viivist arvestama hakata.
- 143 Euroopa Kohtu kohtupraktika kohaselt tuleb makstava hüvitise summale lisada viivis alates kahju hüvitamise kohustust sedastava kohtuotsuse kuulutamise kuupäevast (Euroopa Kohtu 4. oktoobri 1979. aasta otsus liidetud kohtuasjades 64/76 ja 113/76, 167/78 ja 239/78, 27/79, 28/79 ja 45/79: Dumortier jt v. nõukogu, EKL 1979, lk 3091, punkt 25, ja eespool viidatud 19. mai 1992. aasta kohtuotsus Mulder jt v. nõukogu ja komisjon, punkt 35). Käesolevas asjas sedastati komisjoni kohustus hüvitada hagejale tekkinud kahju 8. juuni 2000. aasta ajutise kohtuotsusega.
- 144 Sellegipoolest ei saa viivist sellest kuupäevast kohaldada, kuna viidatud kohtuotsuse kuulutamise kuupäeval ei olnud kindel ei võla põhinõude summa ega kindlaks määratud selle väljaarvutamise objektiivsed kriteeriumid (vt selle kohta eespool punktid 87–92), vaid seda saab kohaldada alles alates käesoleva, kahju hüvitamise kohta tehtud kohtuotsuse kuulutamise kuupäevast ning juhul kui maksmine hilineb, kuni täieliku maksmiseni (vt eespool punktis 135 viidatud kohtupraktika, samuti kohtujurist Tesauro ettepanek eespool viidatud kohtuotsuse Grifoni v. Euratom kohta (EKL 1994, lk I-343, punkt 24)).
- 145 Siit nähtub, et hagejale makstava hüvitise summa tuleb ümber hinnata kuni käesoleva kohtuotsuse kuulutamiseni möödunud perioodi kohta, mitte kuni 8. juuni 2000. aasta kohtuotsuse kuulutamise päevani.

- 146 Hüvitise summale, mis on saadud raha väärtuse langemist arvestava ümberhindamise tulemusena, tuleb juurde arvestada viivis alates käesoleva kohtuotsuse kuulutamise kuupäevast kuni hüvitise täieliku tasumiseni. Kohaldatav intressimäär arvutatakse välja EKP peamiste refinantseerimistoimingute jaoks kehtestatud määra alusel, mis kehtis kõnealusel perioodil, ning millele on lisatud kaks punkti.

Kohtukulud

- 147 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Sama kodukorra artikli 87 lõike 3 alusel võib Esimese Astme Kohus määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks. Osutatud kodukorra artikli 87 lõike 4 esimese lõigu alusel kannavad menetlusse astuvad liikmeriigid ise oma kohtukulud.
- 148 Tuleb meenutada, et käesoleva astme kohtukulude küsimus lahendati 8. juuni 2000. aasta ajutise kohtuotsusega (vt eespool punkt 23).
- 149 Kuna käesoleva kohtuasja puhul ei ole tegemist asja arutamisega uues astmes, vaid sellega jätkatakse kohtuasja T-260/97 menetlemist, milles tehti 8. juuni 2000. aasta kohtuotsus, millega komisjonilt ja nõukogult mõisteti välja vastavalt 90% ja 10% kohtuasja kuludest (vt resolutiivosa punktid 7 ja 8). Sellist kulude jaotust tuleb kinnitada ka käesolevas menetlusstaadiumis, mis on viidatud kohtuotsuse järg, ning mõista komisjonilt ja nõukogult välja vastavalt 90% ja 10% selle staadiumi kuludest.

150 Prantsuse Vabariik kannab menetlusse astujana oma kulud ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (neljas koda)

otsustab:

1. Mõista komisjonilt hageja kasuks välja 5 024 192 euro suurune hüvitis.
2. Hüvitise summa tuleb käesoleva kohtuotsuse punktides 139–141 ja 145 määratletud kriteeriumide alusel ümber hinnata.
3. Ümberhindamise tulemusena saadud hüvitise summale lisatakse viivis alates käesoleva kohtuotsuse kuulutamisest kuni hüvitise täieliku tasumiseni. Kohaldatav intressimäär arvutatakse välja Euroopa Keskpanga peamiste refinantseerimistoimingute jaoks kehtestatud määra alusel, mis kehtis kõnealusel perioodil, ning millele on lisatud kaks punkti.

4. **Mõista komisjonilt välja 90% kohtukuludest käesolevas menetlusstaadiumis, mis on Esimese Astme Kohtu 8. juuni 2000. aasta otsuse liidetud kohtuasjades T-79/96, T-260/97 ja T-117/98: Camar ja Tico v. komisjon ja nõukogu (EKL 2000, lk II-2193) järg.**

5. **Mõista nõukogult välja 10% kohtukuludest käesolevas menetlusstaadiumis, mis on Esimese Astme Kohtu 8. juuni 2000. aasta otsuse liidetud kohtuasjades T-79/96, T-260/97 ja T-117/98: Camar ja Tico v. komisjon ja nõukogu (EKL 2000, lk II-2193) järg.**

6. **Jätta Prantsuse Vabariigi kulud tema enda kanda.**

Legal

Mengozzi

Wiszniewska-Białocka

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 13. juulil 2005 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees

H. Jung

H. Legal